

Sygn. akt **XXVI GC 1130/21**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVI Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący –	sędzia Agnieszka Owczarewicz
Protokolant –	Sebastian Stulich

po rozpoznaniu 7 września 2023 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. G.**

przeciwko (...) **AG z siedzibą w W.**

o zapłatę

zasądza od pozwanego (...) AG z siedzibą w W. na rzecz powoda M. G. kwotę 23.069,16 CHF (dwadzieścia trzy tysiące sześćdziesiąt dziewięć franków szwajcarskich i 16/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 24 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty;

zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 10.356 zł (dziesięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt sześć złotych zero groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Agnieszka Owczarewicz

XXVI GC 1130/21

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24 sierpnia 2021 r. (data stempla pocztowego – k. 236) M. G. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) wniósł o zasądzenie od (...) AG z siedzibą w W., wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału: (...) AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce, kwoty 23 069,16 CHF tytułem całych rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych przez powoda pozwanemu w CHF w okresie od dnia 24 sierpnia 2018 r. do dnia 24 grudnia 2018 r., tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, że powód dochodzi od pozwanego zwrotu nienależnego świadczenia, w związku z zawartą z (...) S.A. (poprzednikiem prawnym pozwanego) umową o kredyt nr (...). W ocenie powoda:

- klauzule indeksacyjne zawarte w umowie kredytowej przewidujące indeksację kwoty głównej kredytu do kursu waluty CHF (§ 1 ust. 2 umowy kredytowej),
- klauzule indeksacyjne zawarte w stanowiącym załącznik do umowy kredytowej Regulaminie kredytowania przedsiębiorców w (...), powodujące wyliczenie rat od kwoty będącej równowartością w CHF kwoty kredytu w PLN - po jej przeliczeniu przez kurs kupna z tabeli kursowej pozwanego (rozdział V pkt 1 Regulaminu),
- klauzule powodujące ich przeliczenie z waluty CHF na PLN w datach wymagalności rat po kursie sprzedaży z tabeli bankowej (rozdział V ust. 3 Regulaminu),
- klauzula zmiennego oprocentowania ustalanego decyzją zarządu pozwanego banku (pkt. III ust. 13 w zw. z ust. 1 Regulaminu),

były niedopuszczalne przed wejściem w życie tzw. ustawy antyspreadowej i jako nieważne postanowienia umowne skutkują nieważnością bezwzględną całej umowy kredytowej, przy czym ww. ustawa nie konwalidowała przedmiotowych postanowień. Powód wskazał również na nieuczciwy charakter całego mechanizmu indeksacji oraz nieuczciwość zastosowanych rodzajów (tj. odwrotnych) kursów do indeksacji i spłaty kredytu skutkujące naruszeniem przez umowę dobrych obyczajów kupieckich, w szczególności wobec wyliczenia wartości świadczenia jednostronnie przez bank, a przez to zasad współżycia społecznego.

Powód wskazał, że w jego ocenie nie do pogodzenia z zasadami współżycia społecznego jest, aby kredytobiorca odczuwał negatywne skutki (wyższe saldo przeliczone po kursie kupna) działań pozwanego, wynikające ze sposobu zorganizowania systemu zabezpieczeń ryzyka walutowego po stronie banku. Innymi słowy, jest nie do pogodzenia z zasadami współżycia społecznego sytuacja, w której bank przenosi rodzaj kursu zastosowany do transakcji z kontrahentem na relację z kredytobiorcą, powodując tym samym negatywne finansowe konsekwencje dla kredytobiorcy. W tym zakresie powód wskazał, że mechanizm indeksacji jest nieuczciwy i sprzeczny z dobrym obyczajem kupieckim, gdyż stosowany jest rodzaj kursu, który w normalnych warunkach rynkowych nigdy nie zostałby zastosowany przy transakcji kupna przez bank lub kantor.

Powód wskazał również, na brak rzetelnej informacji o ryzyku walutowym oraz zasadach ustalania kursów, przez co doprowadził do znaczącej nierównowagi kontraktowej i naruszenia zasady ekwiwalentności świadczeń (art. 487 § 2 k.c.), która w toku trwania umowy się zmaterializowała, przy czym Sąd Najwyższy w przypadku przedsiębiorców uznaje, że w konfrontacji z profesjonalnie działającymi bankami nie byli oni świadomi ryzyka walutowego związanego ze skomplikowanymi instrumentami rynku finansowego, co świadczy o znacznej nierównowadze kontraktowej. Powód wskazał również, że oprocentowanie kredytu zostało niedookreślone w umowie kredytowej, ponieważ w Regulaminie przewidziano uprawnienie dla pozwanego do dowolnego określania oprocentowania zmiennego kredytu (pkt. III ust. 13 ust. 1 Regulaminu), co spowodowało, że powód nigdy nie wiedział jaką stopą procentową jest oprocentowany jego kredyt oraz na podstawie jakich czynników to oprocentowania może się zmienić.

Jednocześnie w pozwie wskazano, że stanowisko strony powodowej oparte jest o następujących podstawach prawnych:

(a) wykładnia systemowa art. 1, 2, 5 oraz 6 prawa bankowego oraz art. 75 ustawy o swobodzie gospodarczej, przemawia za uznaniem, że banki nie mogą dokonywać tego co nie jest zakazane, lecz wyłącznie to na co zezwala im prawo bankowe. W konsekwencji art. 69 ust. 1 prawa bankowego ma charakter imperatywny, a ustawowy typ umowy kredytu (art. 5 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 69 ust. 1 prawa bankowego) nie może być modyfikowany wolą stron w sposób wypaczający konstrukcyjne elementy tego ustawowego typu, a więc ani art. 353¹ k.c. ani art. 358¹ § 2 k.c. nie uzasadniają zastosowania indeksacji (indeksacja nie stanowi indeksacji w rozumieniu k.c., a jedynymi wyjątkami od zasady nominalizmu jest właśnie indeksacja z k.c.). Z uwagi na zastrzeżenie w umowie powoda elementu indeksacji, który wypacza elementy essentialia negotii umowy kredytu w rozumieniu art. 69 ust. 1 prawa bankowego, umowa

kredytu indeksowanego jest sprzeczna wprost lub co najmniej stanowi obejście art. 69 ust. 1 prawa bankowego, a przez to nieważna w całości na podstawie art. 58 § 1 i 3 k.c.;

(b) na wypadek nie podzielenia przez Sąd powyższej argumentacji, ergo, uznania, że indeksacja jest dopuszczalna na gruncie art. 69 ust. 1 prawa bankowego i nie stanowi jego obejścia, powód poniósł, że wobec posłużenia się do indeksacji tabelą banku umowa nie została zawarta, albowiem tabela banku stanowi jedynie rodzaj ogłoszenia/cennika będącego zaproszeniem do zawarcia umowy (art. 71 k.c. w zw. z art. 111 pkt 1 ppkt 4 prawa bankowego), a skoro tak to wobec braku zawarcia umowy nie ma potrzeby dalszego badania jej postanowień;

(c) na wypadek nie podzielenia przez Sąd powyższej argumentacji, powód podniósł, że w umowie nie doszło do określania essentialia negotii jak tego wymaga art. 353 § 1 k.c., tj. nie określono: a) przedmiotu zobowiązania, tj. tego na czym w ogóle polega indeksacja, czyli nie określono w ogóle tego jakie operacje dokonuje bank w celu przeprowadzenia indeksacji, b) kwoty kredytu w CHF wymaganej art. 69 ust. 1 prawa bankowego, czyli zobowiązania banku w myśl art. 353 § 1 k.c. oraz c) zasad spłaty kredytu wymaganych przez art. 69 ust. 2 pkt 4 prawa bankowego, czyli zobowiązania kredytobiorcy w myśl art. 353 § 1 k.c., a to powoduje upadek umowy w całości (negotium non existens, rodzaj nieważności umowy);

(d) na wypadek nie podzielenia argumentów z pkt (a) oraz (b) tj. przy dopuszczalności kredytu na gruncie art. 69 prawa bankowego, powód wskazał, że umowa kredytu narusza art. 353¹ k.c. albowiem jest ona sprzeczna z: a) naturą instytucji kredytu przenosząc na bank uprawnienie kredytobiorcy do określenia kwoty wykorzystanego kredytu, które przewidział dla niego ustawodawca w ramach umowy kredytu, co skutkuje diametralnym odwróceniem ról w umowie kredytu indeksowanego nie dającym się pogodzić z ustawowym modelem więzi przewidzianej dla umowy kredytu; b) z ustawą tj. art. 111 ust. 1 pkt 4 prawa bankowego w zakresie w jakim uniemożliwia kredytobiorcy powzięcie wiedzy na temat kursu po jakim dokonują się indeksacja oraz spłata rat; c) z zasadami współzycia społecznego, w zakresie w jakim przewiduje, że indeksacja jest dokonana po kursie kupna a spłata po kursie sprzedaży, tj. po kursach które są odwrotne do kursów zwyczajowo stosowanych w obrocie na rynku, a ponadto w zakresie w jakim jest nieekwiwalentna i nierównomiernie rozkłada ryzyko walutowe;

(e) dodatkowo, niezależnie od podstaw roszczenia powoda wskazanych powyżej, a zatem przy ich podzieleniu lub nie podzieleniu przez Sąd, powód podniósł, że umowa kredytu narusza zasady współzycia społecznego, a przez to jest nieważna na podstawie art. 58 § 2 k.c.

Ponadto powód wskazał również, że pojęcie indeksacji nie zostało wytłumaczone ani w umowie, ani w regulaminie. Bank w relacji z kredytobiorcą stosował kurs kupna zawierający kilkuprocentową marżę, a na rynku międzybankowym domykał swoje ryzyko walutowe wynikające z uruchomienia kredytu po kursie kupna kontrahenta z marżą kupna nie przekraczającą 0,5% (spread na rynku międzybankowym jest znacznie węższy niż w tabelach banków) i różnice pomiędzy tymi marżami stanowiły dochód banku. Bank kontrahentowi na rynku międzybankowym pożyczył posiadane złotówki, a sam pożyczył za nie walutę CHF. Od tego momentu kontrahent zagraniczny płacił bankowi stawkę WIBOR od pożyczonych od banku depozytów w PLN a bank płacił stawkę LIBOR od pozyskanej waluty CHF. W ten sposób planowany koszt odsetkowy (WIBOR) został konwertowany na koszt odsetkowy LIBOR. Powyższe rodziło obowiązek zapisania kredytów jako należności banku w walucie CHF i zapisywania długu kredytobiorcy w walucie CHF w bilansie banku, pomimo że powód nigdy nie otrzymał finansowania w CHF. Brak zaś bezpośredniego połączenia tego procesu z udzieleniem kredytu klientowi, w tym powodowi i przelania franków na jego konto powoduje, że naruszony zostaje wymóg art. 69 ust. 1 prawa bankowego, tj. oddania do dyspozycji kwoty kredytu w CHF. Bank sprzedając CHF na rynku po uruchomieniu kredytu indeksowanego, niezwłocznie w ciągu kilkunastu godzin zamykał swoją pozycję walutową, bo nie chciał ponosić ryzyka walutowego, a otwierał taką pozycję walutową klientowi na cały okres kredytowania przez zaewidencjonowanie kredytu w CHF. Oznacza to, że umowa kredytu jest nieekwiwalentna, bo wystawia na ryzyko walutowe w czasie tylko jedną ze stron i nie wynika to ze zmaterializowania się ryzyka walutowego, lecz z faktu, że taką nierównomierną konstrukcję umowy obrał bank. Brak zaś ekwiwalentności umowy prowadzi do nieważności umowy na podstawie art. 487 § 2 k.c. w zw. z art. 58 § 2 k.c.

Ponadto powód wskazał, że w jego ocenie indeksacja stanowi rodzaj Swapa Walutowo – Procentowego, tj. CIRS, co potwierdzają opinie biegłych sądowych przeprowadzone w innych sprawach sądowych. Indeksacja kredytu jest w ocenie powoda tożsama z sytuacją, w której klient najpierw zawarłby umowę klasycznego kredytu złotówkowego ze stawką WIBOR, a następnie w celu obniżenia płaconej stawki WIBOR, dodatkowo zawarłby Swapa Walutowo - Procentowego, w ramach którego uzgodniłby na określony okres zamianę stawki WIBOR od kredytu na stawkę LIBOR oraz dokonał wymiany początkowej kwoty kapitału w PLN na kapitał w CHF. Po dokonaniu takiej transakcji Swapa Walutowo - Procentowego klient płaciłby stawkę LIBOR od zamienionej kwoty na CHF, a jednocześnie w dacie zamknięcia Swapa Walutowo – Procentowego, czyli po upływie okresu jego obowiązywania, musiałby dokonać zwrotu zamienionej kwoty w CHF np. pozyskując ją na rynku, czyli płacąc za nią odpowiednią ilość złotych wg bieżącego kursu. W transakcji CIRS tak samo jak w kredycie indeksowanym bank nie poinformował powoda rzetelnie o ryzyku walutowym.

Postanowieniem z dnia 14 września 2021 r. (k. 238) Sąd na wniosek powoda postanowił rozpoznać sprawę z pominięciem przepisów Działu IIA. Postępowanie w sprawach gospodarczych kodeksu postępowania cywilnego.

W odpowiedzi na pozew z dnia 4 listopada 2021 r. (k. 248-266) Bank wniósł o oddalenie powództwa w całości, jednocześnie podnosząc zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powoda. Jednocześnie Bank przyznał, że strony łączy zawarta pomiędzy przedsiębiorcami umowa o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej, przy czym powód wybrał taką formę kredytowania z oferty pozwanego zawierającej również kredyty złotowe. Z dokonany wyborem łączyło się przyjęcie na okres obowiązywania umowy ryzyka kursowego związanego z wahaniami kursu waluty. W zamian jednak powód otrzymał możliwość korzystania ze znacznie niższego oprocentowania kredytu, które kształtowane jest stawką złożoną z marży oraz stopy LIBOR, co skutkowało istotnie niższą ratą niż w przypadku kredytu złotówkowego. Pozwany wskazał również, że powód występował w charakterze profesjonalnego uczestnika obrotu gospodarczego, gdyż zaciągał kredyt jako przedsiębiorca, a zatem jego działanie należy oceniać z perspektywy podwyższonych standardów. Pozwany wskazał również, że powód zawierając umowę kredytu był świadomy ryzyka kursowego, przede wszystkim faktu wpływu kursu waluty na wysokość zobowiązania oraz wysokość raty. Kiedy w związku z umocnieniem się waluty franka szwajcarskiego umowa przestała przynosić korzyści takie, jakie przynosiła w okresie, w którym kurs waluty był niski (choć w ocenie banku wciąż przynosi korzyści wynikające z rekordowo niskiego poziomu stopy LIBOR), strona powodowa podjęła próbę uchylenia się od skutków zaciągniętego zobowiązania.

Ponadto, od dnia 24 kwietnia 2013 r. powód spłaca kredyt w walucie CHF, a pozwany zalicza te wpłaty na poczet długu wyrażonego w tej walucie bez żadnych przeliczeń. Mając na uwadze, że strona powodowa dokonuje spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej, kwestionowane klauzule odsyłające do tabel kursowych banku, od ww. daty nie mają zastosowania. Jednocześnie pozwany wskazał, że umowa kredytu została ważnie zawarta, jest nadal wiążąca, a klauzule indeksacyjne pozostają w mocy. Umowa o kredyt indeksowany do waluty obcej nie jest bowiem sprzeczna ani z naturą umowy kredytu ani z postanowieniami prawa bankowego, jak również kodeksu cywilnego. Co więcej pozwany zaprzeczył, że przedmiotowa umowa jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, dobrymi obyczajami, czy też kształtuje nieekwiwalentnie wzajemne świadczenia stron. Wbrew twierdzeniom strony powodowej, zdaniem pozwanego tabele kursowe nie są ustalane w sposób dowolny i arbitralny, ale odpowiadają wartościom rynkowym, ustalonym w oparciu o globalne wskaźniki. Ponadto, jak wynika z § 7 ust. 2 Umowy, kredytobiorca wyraził zgodę, aby przy pobraniu środków pieniężnych z jego rachunku bankowego bank stosował kursy waluty zgodnie z obowiązującą tabelą. Pozwany podkreślił również, że strony w sposób wyraźny i jednoznaczny ustaliły wysokość kredytu i jego spłat, poprzez indeksację do waluty obcej. Dopuszczalność takiego rozwiązania wynika zarówno z ustawy, jak również znajduje odzwierciedlenie w orzecznictwie, zgodnie z którym przedmiotem świadczenia kredytobiorcy jest niezmienna w czasie suma jednostek pieniężnych wyrażonych w walucie CHF, a zmienna jest jedynie ich wartość w przeliczeniu na PLN.

Pozwany zaprzeczył też wszelkim twierdzeniom, jakoby umowa kredytu indeksowanego miała charakter instrumentu finansowego, co potwierdził Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-312/14 (...) Bank, analizując

konstrukcję analogiczną do kredytu indeksowanego do waluty obcej. Również Komisja Europejska jednoznacznie potwierdziła, że kredyty hipoteczne nie są instrumentami finansowymi w rozumieniu MIFID, niezależnie od tego w jakiej walucie są denominowane.

-Następnie na rozprawie z dnia 7 września 2023 r. (k. 447-448) pozwany zgłosił na podstawie art. 496 k.p.c. w związku z art. 497 k.p.c. oświadczenie o ewentualnym skorzystaniu przez Bank z prawa zatrzymania i podniósł zarzut zatrzymania świadczenia, które w razie uwzględnienia roszczenia objętego powództwem będzie przysługiwało stronie powodowej od pozwanego, do czasu zaofiarowania pozwanemu zwrotu świadczenia w postaci kwoty 2 120 141,14 zł, która to kwota została wypłacona stronie powodowej, ewentualnie albo zabezpieczenia roszczenia o zwrot tej należności.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny :

M. G. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) zawarł z (...) S.A. (poprzednikiem prawnym pozwanego) w dniu 8 kwietnia 2008 r. Umowę Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) (dalej jako: „Umowa kredytu”). W § 1 ust. 1 Umowy kredytu wskazano, że Bank udziela kredytobiorcy kredytu w kwocie 2 120 141,14 zł, na zasadach określonych w Umowie oraz Regulaminie kredytowania przedsiębiorców w (...) (dalej jako: „Regulamin”).

W wniosku kredytowym dla małych firma powód wskazał, że wnioskuje o kredyt w kwocie 2 100 000,00 zł na okres 240 miesięcy w walucie „indeksowany do CHF”.

Zgodnie z § 1 ust. 2 Umowy kredytu ustalono, że kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF. Saldo kredytu w walucie obcej zostanie obliczone według zasad opisanych w Regulaminie na podstawie kursu waluty obcej obowiązującego w dacie uruchomienia kredytu lub w przypadku kredytu wypłacanego w transzach - kursów waluty obcej obowiązujących w dacie uruchomienia poszczególnych transz kredytu.

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. 1 Umowy kredytu, kredyt miał zostać wykorzystany był na finansowanie inwestycji (netto) polegającej na budowie budynku salonu samochodowego położonego w O..

Zgodnie z § 3 ust. 1 i 5 Umowy kredytu, kredyt został udzielony na okres 240 miesięcy i miał być spłacany w równych ratach kapitałowo-odsetkowych.

Zgodnie z § 4 ust. 2, 3 i 4 Umowy kredytu, kredyt oprocentowany został wg zmiennej stopy procentowej opartej na zmiennej stawce LIBOR 3M oraz stałą marżę Banku w wysokości 2,75%, która miała zostać obniżona do 1,25% od początku okresu odsetkowego po ustanowieniu zabezpieczeń i dostarczeniu przez kredytobiorcę dokumentów to potwierdzających. W dniu sporządzenia Umowy kredytu oprocentowanie wynosiło 5,58%. Zmiany oprocentowania określał Regulamin.

Zgodnie z § 6 ust. 1 Umowy kredytu, zabezpieczeniem kredytu jest hipoteka kaucyjna łączna do kwoty 4 245 000,00 zł.

Zgodnie z § 7 ust. 2 Umowy kredytu, kredytobiorca wyraził zgodę, aby przy pobraniu środków pieniężnych z jego rachunku bankowego Bank stosował kursy waluty zgodnie z obowiązująca w Banku Tabela Kursów (...) w dniu pobrania środków pieniężnych z rachunku bankowego.

W Regulaminie, stanowiący integralną część Umowy, zawarto definicje m.in. stopy bazowej LIBOR, Kredytu indeksowanego do waluty obcej, Tabeli Kursów, jak również określono warunki oprocentowania kredytu oraz szczegółowe zasady zmiany oprocentowania.

Zgodnie z pkt. III ust. 1 Regulaminu oprocentowanie kredytu jest zmienne i stanowi sumę stopy bazowej ustalonej przez Bank, na podstawie właściwej stawki referencyjnej WIBOR, LIBOR, EURIBOR lub stawki referencyjnej w oparciu stawki WIBOR lub LIBOR oraz marży banku określonej w umowie z zastrzeżeniem ustępu 2. Rodzaj zastosowanej stawki określa umowa.

Zgodnie z pkt. III ust. 6 Regulaminu aktualizacja wysokości obowiązującego oprocentowania kredytu opartego na stopie bazowej ustalonej przez Bank odbywa się w cyklach uzależnionych od rodzaju kredytu oraz okresu kredytowania. Od dnia uruchomienia kredytu do dnia poprzedzającego pierwszy zmiany oprocentowania obowiązując stopą osoba z dnia uruchomienia kredytu.

Zgodnie z pkt. III ust. 12 Regulaminu dla kredytów opartych na stopie bazowej bank stosuje stawkę referencyjną odpowiednio WIBOR, LIBOR, EURIBOR dla 3-miesięcznych depozytów będącą składową stopu bazowej.

Zgodnie z pkt. III ust. 13 Regulaminu bank zastrzega sobie prawo zmiany stopy bazowej, gdyby wystąpiła, co najmniej jedna z poniższych sytuacji:

- a) zmiana parametrów rynkowych, środowiska konkurencji, przepisów prawa, szczególności przepisów podatkowych i rachunkowych stosowanych w sektorze bankowym;
- b) zmiana poziomu inflacji bądź innych warunków makroekonomicznych;
- c) zmiana okresu lub formy realizacji określonych czynności i usług;
- d) zmiana wysokości kosztów operacji i usług ponoszonych przez Bank;
- e) zmiany organizacyjne i technologiczne Banku;
- f) zmiana zasad alokacji kosztów operacji i usług;
- g) dostosowanie się do najlepszych krajowych i międzynarodowych praktyk bankowych.

Zgodnie z pkt. V ust. 1 Regulaminu dla kredytów indeksowanych do waluty obcej wniosek kredytowy składany jest w złotych polskich. Kwota uruchamianego kredytu walucie ustalana jest na podstawie kursu kupna dewiz waluty, do której indeksowany jest kredyt, określonego w Tabeli Kursów obowiązujących w momencie uruchomienia całego kredytu lub poszczególnych transz kredytu. Wypłata kredytu następuje w złotej równowartości kwoty w walucie na rachunek zgodnym z celem kredytowania.

Zgodnie z pkt. V ust. 3 Regulaminu spłata rat kredytu następuje w złotych polskich według kursu sprzedaży dewiz określonego w Tabeli Kursów na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

(Umowa kredytu – k. 70-71; Regulamin – k. 73-76; wniosek kredytowy – k. 286-288; okoliczności bezsporne)

Powód nie mógł otrzymać kredytu złotówkowego w oparciu o WIBOR we wnioskowanej, z uwagi na zdolność kredytową. Dlatego zaoferowano mu kredyt walutowy w oparciu o LIBOR.

(przesłuchanie powoda – protokół z rozprawy z dnia 06.04.2023 r. – k. 420-423)

Kredyt został powodowi wypłacony w czterech transzach w walucie PLN w łącznej kwocie 2 120 141,14 zł i zaewidencjonowany na bankowym rachunku technicznym w walucie CHF w łącznej kwocie , tj. po kursie kupna CHF na podstawie Tabeli Kursów Banku 1 000 214,21 CHF.

(zaświadczenie z 31.05.2021 r. – k. 77-81; okoliczność bezsporna)

W dniu 30 października 2008 r. strony zawarły aneks nr 1, na podstawie którego Bank wyraził zgodę na wykreślenie hipoteki z księgi wieczystej nr (...) po wcześniejszym ustanowieniu zabezpieczenia w postaci kaucji w wysokości 500 000,00 zł. Pozostałe postanowienia Umowy kredytu nie uległy zmianie.

(aneks nr 1 – k. 72; okoliczność bezsporna)

(...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wstąpiła z mocy prawa na podstawie art. 494 § 1 k.s.h. z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W., w tym prawa i obowiązki wynikające z Umowy kredytu. Następnie na skutek połączenia transgranicznego (...) AG z siedzibą w W. jako spółka przejmująca połączył się z (...) Bank (...) S.A. (spółka przejmowana) przejmując wszystkie prawa i obowiązki wynikające z ww. umowy w ramach sukcesji uniwersalnej.

(okoliczności bezsporne)

Od raty datowanej na 24 kwietnia 2013 r. powód spłaca kredyt w walucie CHF (zgodnie ze złożoną dyspozycją obsługi kredytu z dnia 3 kwietnia 2013 r.), a pozwany zalicza te wpłaty na poczet długu wyrażonego w tej walucie bez żadnych przeliczeń. Mając na uwadze, że strona powodowa dokonuje spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej, kwestionowane klauzule odsyłające do tabel kursowych banku, od ww. daty nie mają zastosowania.

Od chwili zawarcia umowy do dnia 31 maja 2021 r. powód wpłacił tytułem rat na rzecz pozwanego kwoty 935 435,58 zł oraz 457 178,82 CHF, natomiast udzielono mu kredytu w wysokości 2 120 141,14 zł.

W okresie od 24 sierpnia 2018 r. do 24 grudnia 2018 r. powód uiścił z tytułu spłaty kredytu następujące raty:

2018-08-24	Spłata kredytu - Odsetki	234,38 CHF
2018-08-24	Spłata kredytu - Kapitał	4 380,74 CHF
2018-09-24	Spłata kredytu - Odsetki	232,43 CHF
2018-09-24	Spłata kredytu - Kapitał	4 382,69 CHF
2018-10-24	Spłata kredytu - Odsetki	223,04 CHF
2018-10-24	Spłata kredytu - Kapitał	4 392,08 CHF
2018-11-24	Spłata kredytu - Odsetki	222,07 CHF
2018-11-24	Spłata kredytu - Kapitał	4 389,83 CHF
2018-12-24	Spłata kredytu - Odsetki	213,07 CHF
2018-12-24	Spłata kredytu - Kapitał	4 398,83 CHF

Łącznie rat odsetkowo-kapitałowe wyniosły w ww. okresie 23 069,16 CHF.

Powód spłacił więc już sumarycznie na rzecz banku kwoty znacznie przewyższające udostępniony mu kapitał. Przeliczając bowiem wpłaty w CHF (dokonane zgodnie z zaświadczeniem z dnia 31 maja 2021 r.) po najniższym kursie średnim NBP na przestrzeni lat 2013-2021, tj. 3,2 zł oraz odejmując sumę CHF dochodzoną w niniejszym

postępowaniu (23 069,16 CHF), a także dodać do otrzymanej kwoty raty uiszczone w złotychkach, ustalono, że powód zapłacił na rzecz Banku łącznie nie mniej niż kwotę 2 324 586,49 zł.

(zaświadczenie z 31.05.2021 r. – k. 77-81; dyspozycja obsługi kredytu – k. 385; okoliczność bezsporna)

Powód pismem z dnia 10 czerwca 2021 r. wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 935 435,58 zł oraz 457 178,82 CHF w związku z nieważnym charakterem Umowy kredytu, zastrzegając, że wszelkich dalszych spłat dokonuje z zastrzeżeniem zwrotu. Pismem z dnia 15 czerwca 2021 r. pozwany odpowiedział na wezwanie powoda, wskazując, że nie widzi podstaw do uznania roszczeń powoda.

(wezwanie do zapłaty – k. 86; odpowiedź na wezwanie do zapłaty – k. 87; okoliczności bezsporne)

Na rozprawie z dnia 19 stycznia 2023 r. Sąd postanowił na podstawie art. 235² § 1 pkt. 2 k.p.c. pominąć osobowe dowody stron jako zbędne dla rozstrzygnięcia, ponieważ stan faktyczny był w całości bezsporny między stronami, a spór dotyczył charakteru prawnego Umowy kredytu. Z tego względu dowód z zeznań świadków nie mógł w ocenie Sądu przyczynić się do ustalenia istotnych okoliczności w sprawie.

Jednocześnie w związku z powoływaniem się przez stronę powodową na okoliczność braku poinformowania powoda o ryzyku walutowym związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, Sąd dopuścił dowód z przesłuchania powoda, który potwierdził, że w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zajmuje się mechaniką samochodową. Doradca banku poinformował go, że jego zdolność kredytowa została rozpatrzona i kredytu złotówkowego nie może otrzymać w oparciu o WIBOR, a jedynie kredyt w oparciu o LIBOR. Na pytania jak to działa kredyt frankowy, doradca odpowiedział, że rata kredytu będzie zależna do danego kursu, ale tylko rata. Doradca tłumaczył, że CHF jest korzystny, ponieważ nie obciąża salda. Nie wytłumaczył natomiast zasad dotyczących oprocentowania. Gdy powód dopytywał czemu taki mechanizm, doradca tłumaczył, że chodzi o zdolność kredytowa. Mówił, że CHF jest najbezpieczniejszą walutą ze względu na małe różnice cenowe, waluta jest stabilna. Powód wskazał także, że posiada minimalną świadomość różnic kursowych i zawierał wcześniej kilka kredytów w różnych bankach, lecz nigdy walutowe, dlatego powód nie spodziewała się, że Umowa kredytu będzie dla niego tak niekorzystna. Brak było możliwości negocjacji warunkach Umowy kredytu. Powód zorientował się, że coś jest nie tak kiedy postanowił przenieść kredyt do innego banku. Wtedy poinformowano go, że przez 8 miesięcy saldo kredytu wzrosło do 3,2 milionów. Powód zeznał również, że złożył dyspozycję spłaty kredytu w 2013 r. szukając oszczędności w związku z dużym wzrostem raty kredytu. W ocenie Sądu zeznania powoda były wiarygodne i mogły stanowić podstawę do ustalenia stanu faktycznego w sprawie.

Ponadto na rozprawie z dnia 7 września 2023 r. Sąd postanowił na podstawie art. 235² § 1 pkt. 5 k.p.c. pominął wnioski o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego jako zmierzające do przedłużenia postępowania. Zgodnie bowiem z wnioskiem dowodowym strony powodowej wniosek ten zmierzał do wykazania, że indeksacja w Umowie kredytu ma takie same skutki ekonomiczno-finansowe, konstrukcję oraz cel jak swap walutowo procentowy, a także iż Bank jest zabezpieczony przed ryzykiem walutowym. Z uwagi na brak podstaw w ocenie Sądu do uwzględnienia stanowiska strony pozwanej odnoszącego się do Umowy kredytu jako instrumentu finansowego, a także uznaniem umowy zawartej między stronami za nieważną z innych przyczyn (o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia), przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na ww. fakty przyczyniłby się jedynie do przedłużenia postępowania.

(protokół z rozprawy z dnia 19.01.2023 r. – k. 374-375; protokół z rozprawy z dnia 06.04.2023 r. – k. 420-423; protokół z rozprawy z dnia 01.06.2023 r. – k. 431-432; protokół z rozprawy z dnia 07.09.2023 r. – k. 447-448)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jako zasadne zasługiwało na uwzględnienie w całości.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że powód zawarł Umowę kredytu jako przedsiębiorca. Z tego względu do analizowanego stosunku prawnego nie znajdują zastosowanie przepisy art. 385¹ k.c. dotyczące niedozwolonych

klauzul umownych. Umowa została zawarta w ramach prowadzonej działalności gospodarczej i z przeznaczeniem na finansowanie budowy salonu samochodowego wykorzystywanego na tą działalność. Ponadto należy wskazać, że art. 385⁵ k.c., zgodnie z którym przepisy dotyczące konsumenta, zawarte w art. 385¹-385³ k.c., stosuje się do osoby fizycznej zawierającej umowę bezpośrednio związaną z jej działalnością gospodarczą, gdy z treści tej umowy wynika, że nie posiada ona dla niej charakteru zawodowego, wynikającego w szczególności z przedmiotu wykonywanej przez nią działalności gospodarczej, udostępnionego na podstawie przepisów o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, wszedł w życie 1 stycznia 2021 r., zatem nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, dotyczącej umowy zawartej 8 kwietnia 2008 r.

Jednocześnie w ocenie Sądu umowę zawartą między stronami należy uznać za nieważną w świetle art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c. z następujących względów.

Sprzeczność Umowy kredytu z art. 69 ust. 1 prawa bankowego

Powód podnosił w toku postępowania, że wykładnia systemowa art. 1, 2, 5 oraz 6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oraz art. 75 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie gospodarczej, przemawia za uznaniem, że banki mogą dokonywać wyłącznie czynności wymienionych w Prawie bankowym. Tym samym art. 69 ust. 1 Prawa bankowego ma charakter imperatywny i nie może być modyfikowany wolą stron w sposób wypaczający konstrukcyjne elementy tego ustawowego typu, dlatego ani art. 353¹ k.c. ani art. 358¹ § 2 k.c. nie uzasadniają zastosowania indeksacji. Z uwagi na zastrzeżenie w Umowie kredytu elementu indeksacji, który wypacza elementy essentialia negotii umowy kredytu, umowa kredytu indeksowanego jest w ocenie powoda sprzeczna wprost lub co najmniej stanowi obejście art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, a przez to nieważna w całości na podstawie art. 58 § 1 i 3 k.c. Co więcej, postanowienia dotyczące indeksacji były niedopuszczalne przed wejściem w życie tzw. ustawy antyspreadowej i jako nieważne postanowienia umowne skutkują nieważnością bezwzględnie całej umowy kredytowej, przy czym ww. ustawa nie konwalidowała przedmiotowych postanowień.

Ponadto, ze względu na zastosowaną indeksację powód podniósł, że w Umowie kredytu nie doszło do określenia a) przedmiotu zobowiązania, tj. tego na czym w ogóle polega indeksacja, czyli nie określono w ogóle tego jakie operacje dokonuje bank w celu przeprowadzenia indeksacji, b) kwoty kredytu w CHF wymaganej art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, czyli zobowiązania Banku oraz c) zasad spłaty kredytu wymaganych przez art. 69 ust. 2 pkt 4 Prawa bankowego, czyli zobowiązania kredytobiorcy w myśl art. 353 § 1 k.c., a to powoduje upadek umowy w całości (negotium non existens).

Powyższa argumentacja nie zasługiwała na uwzględnienie. W pierwszej kolejności należy wskazać, że zawieranie umów kredytowych tzw. indeksowanych do walut obcych, było dopuszczalne zarówno przed, jak i wejściu w życie tzw. ustawy antyspreadowej (po 26 sierpnia 2011 r.), przy czym umowa taka musi jednak spełniać pewne podstawowe cechy i nie może naruszać zasady swobody umów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, Legalis nr 1879578; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, Legalis nr 385427). Jednakże sama konstrukcja indeksowania, w przypadku gdyby została oparta na rzeczywistym konsensusie stron co do mechanizmu jak i stosowanego kursu, była dozwolona i brak jest podstaw do uznania umów kredytu indeksowanych lub denominowanych do waluty obcej, za sprzeczne per se z Prawem bankowym.

Zgodnie z art. 69 ustawy Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia spornej umowy stron) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji

kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zgodnie z powyższym przepisem, elementy, które w szczególności powinna zawierać umowa kredytu to: strony umowy, kwota i waluta kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Następnie na mocy Ustawy antyspreadowej został dodany do art. 69 ust. 2 Prawa bankowego pkt 4a, który stanowi, że: „w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu”. Ponadto, zgodnie z art. 4 Ustawy antyspreadowej w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie tej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a Prawa bankowego w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone – do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie nałóżono na banki obowiązek dokonania bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

Umowa kredytu będące przedmiotem niniejszej sprawy zawarta została przed wejściem w życie Ustawy antyspreadowej, jednakże w dniu wejścia jej w życie (26 sierpnia 2011 r.) kredyt nie został w całości spłacony, dlatego do części niespłaconego kredytu należy stosować przepisy nowe. W orzecznictwie wskazuje się, że wykładnia systemowa powyższych przepisów świadczy o tym, iż wolą ustawodawcy było co do zasady utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych, z ewentualną korektą treści zobowiązań stron z ewentualną korektą treści zobowiązań stron po wyeliminowaniu klauzul uznanych za abuzywne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 15 maja 2019 r., V ACa 107/19, Legalis nr 2000580).

Zatem umowa kredytu nie była sprzeczna z art. 69 Prawa bankowego, ponieważ zawierała wszystkie elementy prawem wymagane, a jednocześnie nie zawierała postanowień sprzecznych z ustawą. Sąd uznał, że przedmiotowa umowa kredytu mieściła się w katalogu czynności bankowych z art. 5 Prawa bankowego, który nie ogranicza waluty, w której bank może udzielić kredytu. O zgodności umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej świadczy również wykładnia funkcjonalna i systemowa Ustawy antyspreadowej, przy czym nie należy rozpatrywać jej pod kątem działania wstecz, czyli jako ustawę sanującą nieważne umowy kredytów indeksowanych. Stanowiła bowiem wyłącznie odpowiedź ustawodawcy na konkretny problem związany z kredytami waloryzowanymi. Jednakże rozwiązania zawarte w Ustawie antyspreadowej stanowią wskazówkę interpretacyjną przy ustalaniu, czy dopuszczalne było przed jej wejściem w życie udzielanie przez banki kredytów indeksowanych do walut obcych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Legalis nr 2277328).

Dowolność Banku w ustalaniu treści stosunku zobowiązaniowego

Powód w toku postępowania wskazywał na nieuczciwy charakter całego mechanizmu indeksacji, skutkujący naruszeniem przez umowę dobrych obyczajów kupieckich, (w szczególności wobec wyliczenia wartości świadczenia jednostronnie przez Bank), a przez to zasad współżycia społecznego. Ponadto powód zwrócił uwagę również na nieważność klauzuli zmiennego oprocentowania, ustalanego decyzją zarządu Banku.

Co do zasady Sąd Okręgowy podziela powyższe stanowisko. Postanowienia umowne odsyłające przy określeniu kwoty kredytu i spłacie rat kredytu do Tabeli Kursów, tj. pkt. V ust. 3 Regulaminu (zgodnie z którym spłata rat kredytu następuje w złotych polskich według kursu sprzedaży dewiz określonego w Tabeli Kursów na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu) oraz § 1 ust. 2 Umowy kredytu w zw. z pkt. V ust. 1 Regulaminu (stanowiące, że dla kredytów indeksowanych do waluty obcej wniosek kredytowy składany jest w złotych polskich, kwota uruchamianego kredytu walucie ustalana jest na podstawie kursu kupna dewiz waluty, do której

indeksowany jest kredyt, określonego w Tabeli Kursów obowiązujących w momencie uruchomienia całego kredytu lub poszczególnych transz kredytu), należy uznać za nieważne, z uwagi na daleko idące uprawnienie Banku wpływania na wysokość świadczenia kredytobiorcy. Przy czym, zgodnie z orzecznictwem, postanowienia takie, jeżeli nie towarzyszą im objęte konsensem stron kryteria limitujące swobodę banku w określaniu kursu waluty indeksacji, należy uznać za niedopuszczalne także w relacji banku z przedsiębiorcą (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, Legalis nr 2700585).

Zgodnie z art. 58 § 1 i 2 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest również czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Jednocześnie, jak wynika z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. Z całą pewnością tak daleko idąca swoboda jednej ze stron stosunku prawnego w ustalaniu wysokości świadczenia drugiej strony, należy uznać zarówno za przekroczenie zasady swobody umów, jak i działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami kupieckimi. Sąd Okręgowy podziela bowiem stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 marca 2018 r. (sygn. akt VII AGa 758/18, Lex nr 2647191), że granicą, której przekroczenie wiąże się z koniecznością uznania umowy za nieważną jest przyjęcie w treści umowy takich postanowień, które naruszają jej naturę oraz zasady współzycia społecznego, które należy utożsamiać z dobrymi obyczajami, uczciwością, która w branży usług bankowych winna przejawiać się w zaufaniu klientów do takich instytucji i rzetelnym ich informowaniu o treści, prawdopodobnych skutkach zawieranych umów, ryzyku związanym z ich realizacją, także w warunkach zmieniających się kursów walut.

Jednocześnie Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 27 maja 2022 r. (II CSKP 314/22, Legalis nr 2700585), że nieważność postanowienia umowy kredytu ze względu na uprawnienie banku do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy i ustalenia wysokości rat kredytu nie przesądza o nieważności umowy kredytu. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w przedmiotowym wyroku: „(o)graniczenia swobody umów oparte na kryterium zasad współzycia społecznego i właściwości (natury) stosunku prawnego, w zakresie, w jakim przeciwdziałają nadużyciu silniejszej pozycji kontraktowej, nie mają zarazem na celu unicestwienia in toto umowy, której elementem stały się narzucone przez stronę silniejszą postanowienia umowne, lecz dążą do zabezpieczenia równości stron umowy, z poszanowaniem ich prawnych i ekonomicznych interesów. Cel ten, ukierunkowany na utrzymanie umowy, przemawia za koniecznością poszukiwania właściwego rozwiązania przez wyeliminowanie luki powstałej na skutek nieważności postanowień kursowych w sposób pozwalający na dalsze funkcjonowanie umowy, przy słusznym rozkładzie praw i obowiązków stron, nie zaś za uznaniem jej za nieważną w całości. W związku z tym, w judykaturze – na tle zbliżonej sytuacji – zwrócono uwagę, że eliminacja luki w postaci braku w umowie ustaleń co do kursu pozwalającego dokonywać przeliczeń złotego do waluty obcej, powstałej na skutek uznania pierwotnie zawartych w umowie postanowień za niedopuszczalne, może nastąpić w drodze analogicznego zastosowania norm, które odsyłają – w razie konieczności dokonywania przeliczeń walutowych – do kursu średniego odpowiedniej waluty obcej ustalanego przez NBP”.

Jednakże w niniejszej sprawie brak jest możliwości eliminacji luk w Umowie kredytu, ze względu na wystąpienie w niej nie tylko nieważnych klauzul indeksacyjnych, ale również nieważnych postanowień dotyczących dowolnego ustalania wysokości oprocentowania kredytu.

Jak bowiem wynika z § 4 ust. 2, 3 i 4 Umowy kredytu, kredyt oprocentowany został wg zmiennej stopy procentowej opartej na zmiennej stawce LIBOR 3M oraz stałej marży Banku, przy czym zastrzeżono, że zmiany oprocentowania określał Regulamin. Natomiast w Regulaminie ustalono (pkt. III ust. 1 Regulaminu), że oprocentowanie kredytu jest zmienne i stanowi **sumę stopy bazowej ustalonej przez Bank**, na podstawie właściwej stawki referencyjnej WIBOR, LIBOR, EURIBOR lub stawki referencyjnej w oparciu o stawkę WIBOR lub LIBOR oraz marży banku. Następnie w pkt. III ust. 6 Regulaminu wskazano, że aktualizacja wysokości obowiązującego oprocentowania kredytu opartego na stopie bazowej ustalonej przez Bank odbywa się w cyklach uzależnionych od rodzaju kredytu oraz okresu

kredytowania. Ponadto w pkt. III ust. 13 Regulaminu Bank zastrzegł sobie prawo zmiany stopy bazowej, gdyby wystąpiła: a) zmiana parametrów rynkowych, środowiska konkurencji, przepisów prawa; b) zmiana poziomu inflacji bądź innych warunków makroekonomicznych; c) zmiana okresu lub formy realizacji określonych czynności i usług; d) zmiana wysokości kosztów operacji i usług ponoszonych przez Bank; e) zmiany organizacyjne i technologiczne Banku; f) zmiana zasad alokacji kosztów operacji i usług; g) dostosowanie się do najlepszych krajowych i międzynarodowych praktyk bankowych.

Nie ulega wątpliwości, że wszystkie ww. postanowienia umowne są również bezwzględnie nieważne na podstawie art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c., gdyż przyznają Bankowi uprawnienie kształtowania treści stosunku prawnego w sposób całkowicie jednostronny, dowolny i nieweryfikowany przez drugą stronę umowy, w zakresie tak kluczowym dla kredytobiorcy (bez znaczenia czy jest on przedsiębiorcą czy konsumentem), jakim jest oprocentowanie kredytu. Bank bowiem w Regulaminie przyznał sobie prawo do zmiany stopy bazowej ze względu m.in. na zmiany organizacyjne i technologiczne Banku, co jest kryterium nie tylko uzależnionym jedynie od polityki Banku, ale bardzo szerokim i nie poddającym się żadnej weryfikacji. Ponadto w żadnym postanowieniu Regulaminu nie wskazano sposobu w jaki ustalana jest stopa bazowa Banku.

Z powyższych względów, niemożliwym jest eliminacja wszystkich nieważnych postanowień Umowy kredytu i wypełnienie powstałych w niej luk. Koniecznym bowiem byłoby nie tylko poczynienie ustaleń co do kursu pozwalającego dokonywać przeliczeń złotego do waluty obcej, ale również ustalenie nowego sposobu określania oprocentowania/stopy bazowej. Tak daleko idąca ingerencja w stosunek prawny jest niedopuszczalna, a ponadto bez przedmiotowych postanowień umownych nie jest możliwe utrzymanie pozostałych regulacji Umowy kredytu w mocy. Zgodnie natomiast z art. 58 § 3 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Brak jest podstaw na gruncie niniejszej sprawy do stwierdzenia, że strony zawarłyby Umowę kredytu zarówno bez ustaleń co do kursu, jak również co do oprocentowania. Tym samym Sąd Okręgowy uznał całą Umowę kredytu za bezwzględnie nieważną na podstawie art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c.

Wobec nieważności całej Umowy kredytu, wzajemne rozliczenia stron należało ocenić na podstawie przepisów dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia, w szczególności świadczenia nienależnego. Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Natomiast art. 410 § 1 k.c. stanowi, że przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Bezsporne jest o, że powód zapłacił od 24 sierpnia 2018 r. do 24 grudnia 2018 r. z tytułu spłaty kredytu łącznie 23 069,16 CHF, co stanowiło świadczenie nienależne i jako takie podlegało zasądzeniu w całości.

Natomiast poniżej Sąd Okręgowy odniesie się do zarzutów zatrzymania i przedawnienia zgłoszonych przez stronę pozwaną.

Zarzut przedawnienia.

Powód dochodzi zwrotu świadczenia nienależnego spełnionego pomiędzy 24 sierpnia 2018 roku a 24 grudnia 2018 roku. Stosowanie do treści art. 118 k.c. roszczenia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przedawniają się z upływem trzech lat. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego. Zatem koniec terminu przedawnienia przypadał na 31 grudnia 2021 roku, powód zaś wytoczył powództwo 25 sierpnia 2021 roku zatem skutecznie przerwał bieg terminu przedawnienia.

Zarzut zatrzymania

Sąd Okręgowy nie uwzględnił zarzutu zatrzymania podniesionego przez pozwanego na rozprawie z dnia 7 września 2023 r., który z punktu widzenia prawa procesowego został złożony prawidłowo, tj. zgodnie z art. 61 § 1 k.c., bowiem podczas przedmiotowej rozprawy stawiał się powód. Odnosząc się natomiast do kwestii możliwości skorzystania z prawa zatrzymania przez Bank okoliczność ta nie jest w orzecznictwie postrzegana jednolicie (videw wyrok Sądu Apelacyjnego z 20 dnia października 2021 r. (sygn. akt I ACa 155/21),

Niezależnie od dopuszczalności zastosowania instytucji zatrzymania wprost, czy też w drodze analogii, to zarzut pozwanego zasługiwał na pominięciu, ze względu na niewykazanie przez Bank, że powód do dnia zgłoszenia zarzutu (7 września 2023 r.) nie spłacił w ramach wykonywania nieważnej umowy, sumy przekraczającej otrzymany od Banku kapitał w kwocie 2.120,141,14 zł. W tym miejscu należy podkreślić, że obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach, a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Również stosownie do treści art. 232 k.p.c. strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Pozwany nie przedstawił żadnych dokumentów lub wyliczeń z których wynikałoby, że powód nie dokonał spłaty kwoty przewyższającej kwotę wypłaconego kapitału a tym samym, iż pozwany Bank posiada interes prawny w zgłoszonym zarzucie zatrzymania.

Ponadto okoliczność przeciwna wynikała ze złożonego do akt sprawy zaświadczenia o spłacie kredytu z dnia 31 maja 2021 r., które nie było kwestionowane przez strony. Sąd z urzędu dokonał weryfikacji danych zawartych w tym dokumencie, dotyczących spłaty kredytu w kwocie 935 435,58 zł oraz 457 178,82 CHF. Przy założeniu najmniej korzystnym dla powoda, tzw. biorąc pod uwagę najniższy kurs średni NBP na przestrzeni lat 2013-2021, (3,2 zł), a także odliczając od kwoty zapłaconej w CHF raty objęte pozwem, okazuje się, że powód zapłacił na rzecz Banku kwotę 2 324 586,49 zł, czyli kwotę wyższą niż kwota udzielonego kredytu. Innymi słowy, powód do 31 maja 2021 r., bez uwzględnienia rat za okres od 24 sierpnia 2018 r. do 24 grudnia 2018 r. spłacił sumarycznie na rzecz Banku kwoty znacznie przewyższające udostępniony mu kapitał. Przy czym należy również wskazać, że materialnoprawny zarzut zatrzymania został złożony 7 września 2023 r., a Sąd bada zasadność na dzień jego złożenia. Dlatego nie ulegało wątpliwości, że na ww. dzień powód nadpłacił kapitał. Powyższe oznacza brak było przesłanek do zastosowania prawa zatrzymania kwoty kapitału w wysokości 2.120,141,14 zł skoro zwrot ten już nastąpił. Prawo zatrzymania i wynikające z niego uprawnienie banku do wstrzymania się ze swoim świadczeniem (zapłatą na rzecz powodowa zasądzonej kwoty tytułem świadczenia nienależnego) służy bowiem zabezpieczeniu roszczenia banku o zwrot wypłaconego kapitału do czasu zaoferowania lub zabezpieczenia roszczenia o zwrot świadczenia banku.

Roszczenie odsetkowe

O odsetkach Sąd orzekł stosownie do art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. Roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy, dlatego staje się wymagalne najwcześniej po upływie terminu wskazanego w wezwaniu do zapłaty. Powód skierował do Banku pismem dnia 10 czerwca 2021 r. wezwanie do zapłaty kwoty 935 435,58 zł oraz 457 178,82 CHF w związku z nieważnym charakterem Umowy kredytu, przy czym bezsporny był fakt doręczenia przedmiotowego wezwania, na co wskazuje również odpowiedź Banku z dnia 15 czerwca 2021 r. Z powyższego wynika, że roszczenie powoda stało się wymagane na skutek wezwania dłużnika do zapłaty jeszcze przed wytoczeniem powództwa w niniejszej sprawie. W związku z powyższym Sąd orzekł o odsetkach zgodnie z żądaniem wskazanym w pozwie, tj. od dnia złożenia pozwu, zasądzając odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 23 069,16 CHF od dnia 24 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty.

Koszty procesu

O kosztach procesu orzeczono z mocy art. 98 k.p.c., uznając że powód wygrał proces w całości i zasądził na jego rzecz od pozwanego tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 10.356,00 zł, na którą składały się: opłata od pozwu w wysokości 4.939,00 zł koszty zastępstwa procesowego w wysokości 5.400,00 zł, ustalone w oparciu o § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radów pranych z dnia 22 października 2015

r. oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (art. 98 § 1¹ k.p.c.).

sędzia Agnieszka Owczarewicz

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)

19/10/2023 sędzia Agnieszka Owczarewicz